

УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ

ССПР

**Међународни пакт о
грађанским и
политичким правима**

Дистрибуција
ОПШТА

ССПР/С/ВИН/СО/1
10. новембар 2006.

Оригинал: енглески језик

Комитет за људска права
Осамдест осмо засједање
Женева, 16. октобар – 3. новембар 2006. године

**РАЗМАТРАЊЕ ИЗВЈЕШТАЈА КОЈЕ ДРЖАВЕ ЧЛАНИЦЕ ДОСТАВЉАЈУ
ПРЕМА ЧЛАНУ 40. ПАКТА**

Закључне напомене Комитета за људска права

Босна и Херцеговина

1. Комитет је разматрао инцијални извјештај Босне и Херцеговине (ССПР/С/ВИН/1) на свом 2402., 2403., и 2404. састанку (ССПР/С/SR.2402,2403 i 2404), одржаним 18. и 19. октобра 2006. године, и усвојио сљедећа закључна разматрања на свом 2419. састанку (ССПР/С/SR.2419), одржаном 1. новембра 2006. године.

А. Увод

2. Комитет поздравља достављање, иако са закашњењем, инцијалног извјештаја државе чланице, као и писмене одговоре који су дати унапријед. Комитет цијени детаљне одговоре делегације на писмена и усмена питања чланова Комитета, као и информације које су дате у припреми извјештаја.

3. Комитет жали због одсуства представника ентитета у делегацији државе чланице.

В. Позитвни аспекти

4. Комитет биљежи да одредбе Пакта имају снагу уставног закона и могу се директно примјењивати на судовима државе чланице.

5. Комитет подржава усвајања, у марту 2006. године, Закона о измјенама и допунама закона о омбудсмену за људска права у Босни и Херцеговини, којим се успоставља јединствена независна институција омбудсмена на државном нивоу.

6. Комитет биљежи са задовољством успостављање државне Агенције за равноправност сполова као и Гендер центара на ентитетском нивоу, са надлежношћу да истражује појединачне случајеве наводних повреда Закона о равноправности полова.

7. Комитет подржава реформу кривичног закона и судског система државе чланице, а посебно:

- (a) Усвајање Закона о заштити од насиља у породици, који даје опсежне заштитне мјере као и дефиницију одвојеног кривичног дјела домаћег насиља и трговине људима у државном и ентитетским кривичним законима.
- (b) Усвајање државног и ентитетских закона о заштити свједока; и
- (c) Успостављање Одјела за ратне злочине на Суду Босне и Херцеговине, који има надлежност процесуирање случајева ратних злочина пребачених са Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, и Државне агенције за истрагу и заштиту унутар Министарства безбиједности, како би побољшали сарадњу полиције са кривичним гоњењем ратних злочина.

Ц. Основна питања забринутости и препоруке

8. Комитет је забринут да након одбијања релевантних уставних амандмана 26. априла 2006. године, државни Устав и Изборни закон и даље искључују “остале”, и.е. лица која не припадају једном од “конститутивних народа” државе чланице (Бошњаци, Хрвати, Срби), и њихов избор у Дом народа и трочлано Предсједништво Босне и Херцеговине (чланови 2., 25., и 26.).

Држава чланица треба поново започети разговоре о уставним промјенама на транспарентан начин и на широким основама партиципирања укључити све чиниоце, са циљем усвајања изборног система који гарантује једнако уживање права свим грађанима према члану 25. Пакта, без обзира на њихову националност.

9. Комитет је забринут да Пакт није преведен на званичне језике државе чланице, те да судије, тужиоци и правници нису потпуно упознати о директној примјењивости одредаба Пакта (члан 2.).

Држава чланица би требала дати велики публицитет одредбама Пакта, *inter alia*, спревођењем истог на званичне језике Босне и Херцеговине, и побољшавајући обуку за судије, тужиоце и правнике о примјени Пакта.

10. Комитет је разочаран неусвајањем одговарајућег закона о успостављању Комисије за истину и помирење, као и других иницијатива које би промовисале помирење (члан 2).

Држава чланица би требала интензивирати своје напоре око усвајања систематског приступа поновном успостављању међусобног повјерења између различитих етничких група и одговорности за већ почињена кршења људских права.

11. Комитет са забринутошћу биљежи да без обзира на увођење квота у Изборни закон Босне и Херцеговине који је захтијевао од политичких странака да номинују најмање 30% жена кандидата, жене су још увијек недовољно заступљене у законодавним и извршним тијелима на свим нивоима (члан 3 и 25(ц)).

Држава чланица треба хармонизовати систем квота у Изборном закону са прописима из Закона о равноправности полова и подузети специјалне мјере додатно статуторним квотама, како би побољшала заступљеност жена у свим законодавним и извршним тијелима.

12. Комитет је забринут око извјештаја о неспровођењу државног и ентитетских закона о заштити од насиља у породици, непријављивању и лакшим казнама за починиоце, те неадекватној помоћи за жртве породичног насиља у оба ентитета (члан 3. и 7.).

Држава чланица треба обезбиједити дјелотворно спровођење закона о сузбијању породичног насиља, интензивирати обуку за судије, тужиоце и особље за спровођење закона о примјени такве легислативе, као и болничког и другог особља које ради са жртвама породичног насиља и злостављењем дјете, увести стандардне процедуре за прикупљање медицинских доказа о породичном насиљу, и побољшати програме помоћи за жртве и приступ дјелотворном правном лијеку.

13. Комитет изражава забринутост о недостатку средстава за окружне и кантоналне судове који процесуирају случајеве ратних злочина, и о незадовољавајућој имплементацији Закона о заштити свједока на ентитетском нивоу (чланови 6., 7., и 14).

Држава чланица треба обезбиједити довољно средстава и кадрова окружним и кантоналним судовима који суде ратне злочине и обезбиједити дјелотворну примјену државног и ентитетских закона о заштити свједока.

14. Комитет биљежи са забринутошћу да је судбина и мјесто гдје се налазе око 15.000 лица који су нестали током оружаног сукоба (1992 - 1995) остаје неријешена. Комитет подсјећа државу чланицу да чланови породица несталих лица имају право знати о судбини својих сродника, и да неуспјех да истражи узроке и околности смрти, као и мјеста гдје се налазе нестала лица повећава неизвјесност и патњу за чланове породице и може представљати повреду члана 7. Пакта (чланови 2(3), 6. и 7.).

Држава чланица треба предузети тренутне и дјелотворне акције да истражи све неријешене случајеве несталих лица и обезбиједи без одгоде да Институт за нестала лица постане потпуно оперативан, а у складу са одлуком Уставног Суда од 13. августа 2005. године. Такође треба обезбиједити да централна база података несталих лица буде финализирана и верификована,

да Фонд за подршку породицама несталих лица буде осигуран, те да плаћања породицама почну што је прије могуће.

15. Комитет биљежи са забринутошћу да према Федералном закону о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породица са дјецом, жртве тортуре, осим жртава ратног силовања и сексуалног насиља, морају доказати најмање 60 % тјелесне повреде како би добили статус цивилне жртве рата, тако да овај услов може искључити право жртве психичке тортуре на личну инвалиднину. Комитет је такође забринут да су личне инвалиднине које примају цивилне жртве рата знатно ниже од оних које примају борци учесници рата у оба ентитета (чланови 2, 7. и 26.).

Држава чланица мора обезбиједити да жртве психичке тортуре добију статус цивилне жртве рата у оба ентитета, те да личне инвалиднине које добијају цивилне жртве рата буду усклађене међу ентитетима и кантонима, те изједначене са личним инвалиднинама бораца учесника рата. Држава чланица треба укључити у свој сљедећи периодични извјештај ажуриране статистичке податке о броју жртава психичке тортуре и/или сексуалног насиља који примају инвалиднине, те да подаци буду разврстани према полу, старости, националности и пребивалишту, као и висини таквих накнада.

16. Комитет је забринут у вези трговине људима, посебно женама и дјецом мањинских националности, у сврху проституције или присилног рада, као што је организирано просјачење по улицама, те да су изречене казне за починиоце дјела трговине људима често преблаге. Такође је забринут у вези са пропустом државе чланице да планира одговарајућа буџетска средства за програме борбе против трговине људима, као и о овисности таквих програма о међународним донаторима (члан 8.).

Држава чланица треба обезбиједити да починиоци дјела трговине људима буду дјелотворно кривично гоњени; судије, тужиоце и службеници за спровођење закона буду обучени о примјени стандарда борбе против трговине људима и корупције; осигура потребне фондове из државног буџета за програме помоћи жртвама и подршке свједоцима; подузме дјелотворне мјере за борбу против експлоатације дјете, посебно ромске дјете и друге дјете мањинских националности у сврху уличног просјачења или других врста присилног рада.

17. Иако цијени постојање важних правних гаранција против произвољног притвора и могућих лоших поступања, Комитет је забринут могућношћу притвора у трајању од 72 часа у полицијској контроли и о информацијама које говоре да притвореници нису увијек информирани о својим правима, укључујући право на правно заступање, у фазама и тужитељског и судског одобрења истражног притвора, као и ограниченом приступу приједлогу тужиоца за притвор (чл. 7. и 9.).

Држава чланица треба обезбиједити да сви службеници који врше спровођење закона пруже потпуну имплементацију права особама лишених слободе, те да таквим особама буде гарантирано и право на равноправност странака у поступку.

18. Комитет биљежи са забринутошћу да према члану 132(д) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине, кривично осумњичено лице може бити у истражном притвору ако се ради о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора од десет година или тежа само по основу процјене судије да разлози заштите јавне безбиједности или имовине изискују такав притвор.

Држава чланица треба размотрити брисање нејасног концепта јавне безбиједности или безбиједности имовине као основе за одређивање истражног притвора из Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине.

19. Комитет је забринут у вези са оскудним условима у притворским јединицама у ентитетским полицијским установама и затворима који су често препуни, немају довољно службеника, недовољно опремљени, и пружају неодговарајуће ванпритворске активности и вјежбе. Такође је забринут у вези са оскудним хигијенским и материјалним условима, недовољно квалифицираног особља и неодговарајућим фармако-базичном терапијом за ментално обољеле пацијенте и затворенике, посебно у Форезичко–психијатријском одјељењу зеничког затвора, као и Психијатријској болници у Сокоцу (чланови 7. и 10.).

Држава чланица треба побољшати материјалне и хигијенске услове у притворским установама, затворима и институцијама за ментално обољеле у оба ентитета и обезбиједити одговарајући ниво особља, редовите вјежбе и ванпритворске активности за затворенике, као и одговарајући третман ментално обољелих пацијената. Треба премјестити све пацијенте из Форензичко–психијатријског одјељења зеничког затвора, и с тим у вези, обезбиједити да Психијатријска болница у Сокоцу испуњава све међународне стандарде.

20. Комитет биљежи са забринутошћу, да успркос поврату стамбених јединица пријератним власницима и значајним средствима за реконструкцију уништених стамбених јединица, многе избјеглице и интерно расељена лица се још увијек нису вратиле у своја пријератна мјеста пребивалишта или су их након повратка поново напустили (члан 12.).

Држава чланица треба повећати напоре како би креирала неопходне услове за одржив повратак, и.е. кроз борбу против дискриминације мањинских повратника, обезбјеђујући социјалну реинтеграцију повратника и једнак приступ запослењу, образовању и социјалним услугама, јавним услугама, као што су вода и струја, те кроз даље деминирање терена са већинском повратничком популацијом.

21. Комитет је забринут у вези са оскудним условима у колективним центрима гдје живи око 7.000 расељених лица, а већина их припада националним мањинама и другим ужојеним групама (чланови 17. и 26).

Држава чланица треба наставити са укидањем колективних центара за расељена лица и обезбиједити одговарајуће алтернативне станове лицима који живе у таквим центрима.

22. Комитет је забринут у вези са честим пропустима здравствених установа у издавању родних листова за ромску дјецу чији родитељи немају здравствено осигурање или друге начине да плате болничке надокнаде, иако је таква документација потребна за регистравање дјеце код јавних власти, те да дјеца могу уживати основна права, као што су здравствено осигурање и образовање (чланови 16. и 24(2)).

Држава чланица треба уклонити административне препреке и надокнаде како би обезбиједила да сви Роми имају приступ личним документима, укључујући и родне листове, који су им потребни како би имали здравствено осигурање, социјалну заштиту, образовање и друга основна права.

23. Комитет биљежи са забринутошћу да држава чланица намјерава присилно премјестити становнике ромског насеља у Бутмиру, због недостатка неопходне инфраструктуре како би се спријечило загађење употребе питке воде, док такав план не постоји за породице које нису Роми, а живе преко пута улице. Такође наводи са забринутошћу да такав план измјештања не садржи било какве детаље везане за правне лијекове и компензацију доступну ромским породицама (чланови 2., 17. и 26.).

Држава чланица треба поново размотрити план измјештања ромског насеља у Бутмиру, узимајући у обзир права становника насеља које постоји преко 40 година, као и алтернативна рјешења како би спријечила загађење кориштења воде. Подсјећамо државу чланицу да било какво измјештање мора бити извршено на недискриминирајући начин и мора бити у складу са међународним стандардима људских права, укључујући и права појединаца на правни лијек, компензацију, као и додјелу алтернативних стамбених јединица.

24. Комитет је забринут у вези са извјештајима о дискриминацији и насиљу почињеном над Ромима и биљежи да извјештај државе чланице не садржи информације о могућностима Рома да добију инструкције на ромском језику о свом језику и култури (члан 26. и 27.).

Држава чланица треба интензивно подузимати програме јавног информирања како би спријечила предрасуде о Ромима у друштву. Такође треба укључити у свој сљедећи периодични извјештај детаљне информације о предузетим мјерама у смислу спровођења лингвистичких и образовних права

Рома који су заштићени према Закону о заштити права лица која припадају националним мањинама, дјелотворности таквих мјера, броју ромске дјеце која добивају наставу на свом језику и о својој култури, разврстаних по полу, старости, мјесту пребивалишта, као и о броју наставних сати по седмици.

25. Комитет је забринут у вези са извјештајима о провокативној употреби вјерских и националних симбола који имају дискриминаторски однос према појединим националним групама, и о неспровођењу одлуке Уставног суда од 31. марта 2006. године у вези са употребом заставе, грба и химне на ентитетском нивоу.

Држава чланица треба предузети дјелотворне мјере како би елиминирала такве дискриминаторске праксе и имплементирала одлуку Уставног суда од 31. марта 2006. године, која се тиче употребе заставе, грба и химне.

26. Комитет одређује 1. новембар 2010. као датум за подношење другог периодичног извјештаја Босне и Херцеговине. Комитет такође захтјева да иницијални извјештај државе чланице и досадашња закључна разматрања буду публикована и широко оглашена на службеним језицима државе чланице јавности као и судским, законодавним и административним властима. Такође захтјева да други периодични извјештај буде доступан цивилном друштву и невладиним организацијама које дјелују у земљи.

27. Према члану 71. став 5. Правилника Комитета држава чланица треба поднијети унутар рока од године дана информације о спровођењу препорука Комитета у ставу 8.,14.,19. и 23. у горњем тексту. Комитет захтјева од државе чланице да укључи у свој сљедећи периодични извјештај информације о преосталим препорукама и о самој имплементацији Пакта.
